

З А М А Н

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН
БЕРИ ЧЫҒАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ
Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАҒТАСЫ
3 СОМДУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.Б.Каноквну Россейли басманы кюню бла АЛГЫЫШЛАУУ

Хурметли журналисте, издательье эм полиграфисте!
Сизни профессионал байрамгабыз бла жюргөмдөн кызыу алгышпайма!
Ата журтлу журналистикабыз кыралганлыгын энди төртүнчү өмүр барды. Алай не заманда да, «Ведомости» деген биринчи газетден башлап шөндөгү изданийлагда дери да, басманы баш борчу төрлөнгөндө – халкыга керти хабар билдирме.

Къабарты-Малкъарны басмасы иги да жашды, ол озган өмүрүнө 20-чы жылларда жаратылганды, алай а профессионал усталыкны берек улуу бийликтерине жеткенди. Республиканы басма эм электрон информация органдарында бугагында 800-ге жуукта адам иштейди. Аланы боюнрауна улуу жууулууккыны излеген кыыйын борч салынганды: кыралны, республиканы эм аны хар адамды да жашууларын итирдирмеге себеплик эткенде деген сезимни жаматуны акылына сиңдирме.

Ажы төрелге кертичи болганлай кыла, КъМР-ни журналистери алгъа таукел атайдыла, республиканы жашаууда, аз да магыналы затты эслемей кыыймы, сейрилик темаланы таба, бизге бош көрүнчөгөн мажараны, ким да эс бурочка, аламан тап кёргозса. Сиз боюнкожде Къабарты-Малкъарда жаманат-политика тутучулукту,

граждан келишим сакланарларына улуу себеплик этесиз, магыналы ишени юсеринден уста хабар билдиресиз. Сиз керти окуяна, сөздөгү угай, ишде «тёртүнчю властьсы», адамлага хабар билдирип кыйган бла чекленмей, аланы кёлперин көтөргөн, акылыраны төрлөндирген, граждано ошөштөнү кыураган власть. Аны себепли аны тазы, тоз ниетти болганлай кылагыны бек магыналыды.

Биз бу байрамга Басманы кюню дейбиз, алай, кертиги бля уа, ол КъМР-де аспамлы информацияны органдарында ишленгенди барысына да коюнду. Алагъа 2008 жыл тыгылганула сөөрчө болгучу. Сейрилик башламчылыкка, проекте да сизни акылыраны жокълаганлай турсуна! Хар сөзүзгө да адамланы төгеркеде дунияны бютунда ахшы этерге талпындырсин! Чыгарманы хувергизни шауданы таркыймасын, ким да ошюн окутуган эм кыраган материалларыгы көп болсунла! Кесимизге, кой-юрлеризге да насип, сауукту эм ахшылык тилейме!

Сизни жюргөмдөн кызыу алгышпайма! Журналист ишигизден кууангыңыз, окуучула, телевизоргъа кырауучула, радиогъа тыгылганула сөөрчө болгучу. Сейрилик башламчылыкка, проекте да сизни акылыраны жокълаганлай турсуна! Хар сөзүзгө да адамланы төгеркеде дунияны бютунда ахшы этерге талпындырсин! Чыгарманы хувергизни шауданы таркыймасын, ким да ошюн окутуган эм кыраган материалларыгы көп болсунла! Кесимизге, кой-юрлеризге да насип, сауукту эм ахшылык тилейме!

РФ-ни ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ЖЫЙЫЛУУНДА Федеральный ара Къабарты-Малкъарга магъаналы борчланы тамамларга болушурукду

Россей Федерацияны Правительствосуну жаңгы жылда бардырган биринчи жыйылуунда Къабарты-Малкъар Республиканы социальный-экономика айнуучу вопрослары сөзлөнгөндө.

Аны ача, премьер Виктор Зубков Къабарты-Малкъарны экономиканы кючөндирери оңгары болгандыры. Алай аны производствон фондраны иги кесиги тозуларганды, кючю агропродушенностьны бригуирлеу жокъдула, ишсизлени саны бек уллуу.

Россейни Правительствосуну Президентини КъМР-ни бюджетине тошгон фида арт ки жылда өсгенини иги шартка санаганды. Алай аны азгъа санаганды эмда республикага кесинден фида тошоруну кючөндире барырга керек болганын айтканды.

Жыйылууда КъМР-ни Президенти Арсен Канокос да доклад этгенди. КъМР-ни 2006-2007 жылда айнуучу баш иотлары бля шагъырыла, республиканы башчысы озган жыл промышленностьны производствон итигерди бары бля Къабарты-Малкъар Юг федеральный округта 2-чи, Россейде уа 5-чи жерлени алганын, эл молак жерлени айтканды.

чыгаруу жаны бля уа Россейде 39 жерге, ЮОФ-да уа 5-чи жерге чыкканын билдиргенди.

Гитче предпринимательствону айнытыр муратда республикада аңа кырал болушук этуну жаңы амаллары хайрылануладыла. Арт эки жылда алагъа бёлончон ахча 7 жерге, федеральный бюджетден келген ахча бля уа 15 жерге көп болганды.

Ахча бля муниципальный фондраны бля кредит кооперативни юсерни бля жалчытууну биз кыураган системаны Россейни Экономиканы айнуучу эм сатыуучу министрствосу эмда улуу микрофинанс организацияла да хайрылыга санагандыла, деп чертгенди Арсен Канокос.

Ол халкыны жашауу игилени баргъанына шагытлык эткен бютунда өсгөндү. Сөз ючюн, иш хакъа 2006 жыл бля төнгөшдиргенде 26 процентте, 2007 жылны иотларына кере уа 25 процентте итигерди бары бля Къабарты-Малкъар Юг федеральный округта 2-чи, Россейде уа 5-чи жерлени алганын, эл молак жерлени айтканды.

ны ёсоуо бизде ЮОФ-ну субъектеринден зөс бийкиди.

Республика бюджет фидадралы да ёсдоралганды. Саулай алып айтканда, 2006 жылда алагъа аны алганды жылдан эсе 1,5 жерге көп жыйылганды. 2007 жылда уа КъМР-ни бриджирлен магъаналы проблемалардан 4 миллиард сом чаклы бир тошунди. Ол а 2005 жылдан зөс эки жерге аспанды. Эки жерге ичинде КъМР-ни тыш эм ич борчуно ючөнди экени тевени бошолганды. Дотациясы 65,2 процентден 57,8 процентте дери тошунди.

Арсен Канокос правительство членерини эсперин магъаналы проблемалардан да бурганды. Аладан бек магыналыга кыруулануу промышленностьны комплексни предпритияларын айнытууга, «Нальчик» аэропортун жайгартууга, автомобиль жолтаны, культураны объектиени ишлеуге, тыгыл ремонт этууге, эплени социальный жаны бля тап халгыга келтируге себеплик этуну санады.

Ажыры 2-чи беттеди.

Жангы ЧЫН

РФ-ни Президентини 2008 жылда 9-чу январда чыгарылган 21-чи номерли Указы бля Къабарты-Малкъар Республиканы прокурору Жариков Олег Олегович Юстицияны 3-чу классы кырал советини деген класс чын берилгенди.

Къоншулада

Рамзан Кадыров Черкескеде мекжит кюелтирди

Чечен Республиканы Президенти Рамзан Кадыров Ставропольяны эм Къарачай-Черкесни муслиманларыны дин управленийлары бля бирге Черкеск шахарда мекжит ишлетирге оюнашканды.

Ставропольяны эм КЧР-ни ныйманы Бериланы Исмаильяны айткандына кере, бу жерде жашаган муслиманланы ара мекжитлер болмагыны Кадыров бек сейр этгенди эм алагъа саууга бля мекжит ишлетир акылгъа келгенди.

Аны проектин торкюло архитекторго эттенди. Бир жолга мекжитде алты миң адамны намаз этер оңгары болушукду. Берди удуу айткандына кере, ол кыруулушга бек аздан он миллион доллар кертирди, анга ахча Ахмад Кадыровну фондундан берилдик.

Жуукъ заманда Чечени Президентини Черкеск шахарны ортасына ара мекжитни кыруулушуну биринчи ташы салырга келсинди да билдиргенди Ставропольяны бля КЧР-ни ныйманы.

Бизн корр.

РОССЕЙ БАСМАНЫ КЮНЮНЕ

13-чу январда битуе кырал Россей Басманы кюню белгиледи. Бу профессионал байрамны алдында биз КъМР-ни культура эм информация коммукация министриси З.Н.Тугос бля тошубиз, сизни сорууларыбызга жууап беририн тилегениз.

Заур ТУГОС:

Бирликни, жарашуулуккуну бегитирге, огурулу ишлеге кёллендирирге

Заур Нахидович, Къабарты-Малкъарны экономикасын, социальный сферасын эм культураны андан ары тутучу айнытууга мурдор салган 2007 жыл тауусула, республиканы аспамлы информация органдарында ишленген аны кылай бошгандыла?

Керти окуяна, 2007 жылда мындан ары барлык жолула бегитилгендиги. Ол санада аспамлы информация органдарыны ишлеринде да. Ала республиканы жаманат-политика эм социальный-экономика жашаууда болган магыналы ишлени, жаманат бля турган ахшы төрлөнүүлени юсеринден да халкыга толу эм тоз хабар билдиргенди турганларын белгилей жарамды.

Бизни журналистерибиз, социальный тынчлыкка, жаманат келишиуюкге себеплик эте, келерини усталыкларын, оңгарын да халкыны бирликтеринде хайрылангыра жорешедиле. Ала жетеген бир жер, эс бурмаган бир иш кыламыды. Алай а озган жылда баш темалары Къабарты-Малкъар Россейге хошулууганы 450 жылгыгыны байрамны эм миллет проектини жашауда бардыруу болганды.

Халкыга хабар билдируучу оңгары республикада кючлөнө барганына да чертирге союме. Аны ючөн деп бёломно инфраструктурасын айнытуучу эм кючөндирюну, радиопрограмма-

ла а Жангы жылы байрамны атапган беруюно жаны болумлада көрөзотолгон оңг бергенди.

Дагыда бытыр (9 жылы ичинде биринчи жерге) Лосев, Зыков, Черке эм Боксан райононда 4 перадатчик-ретранслятор хайрылангырыга берилгенди. Аны хайрындан а телевизоргъа кырауучула 100 миң чаклы бирге көп болгандыла.

2007 жылда февралдан бери республиканы телевидение беруюнерини заманын бир суткада 2 сагыттан 3,5 сагытга дери кюбейгенди. Битуну да аны коллектив кырабыз, малкър эм орус тилдеге 857 магыналы берюу бардырганды. Ала республиканы жашауучу көп төрлю сфералардан хабар билдиргенди.

«Къарал райондо юсюндө да алай айттырга болушукду»

Озган жылы башындан окуяна биз «Къабарты-Малкъар» телеканалы мурдорунда «Къабарты-Малкъар» радиоден каналы кыраылганды. Ол республиканы кырал тилдеринде хабар билдирди. Аны коллектив айтканын «Каббалктердиоден» ишленгенден кыралганды. Республикалы радио да кесини баш борчуна миллет тилени бля культураны айнытуучу, халкыны араларында шөбүлуккуну бля бир бирини оңгаруучу кючөндирюно сайнады эм ишин анга кере бардырады.

Ажыры 2-чи беттеди.

РОССЕЙ ФЕДЕРАЦИЯНЫ ПРОКУРАТУРАСЫ КЫРАЛГАНЛЫ - 286 ЖЫЛ

Эм башха кыраллыккыны право мурдорларын кючлеуно салабыз

2007 жыл прокурор системда кылуулук этгенлеге тыны тойюп этди. Аны алайла бек ага бля Февральда аны юрисконсульту иги жаняна Слудственный комитетини эм зисин республикада уа аны бёломлерини кыруулары бля байламды. Бек алгъа кадрла сайларга, аланы иште салгырга, бу структураны ырык-техника жаны бля жалчытырга дегенча борчланы тамамларга керек болганды. Андан сора да, Уголово-процессуальный законодательствону, Россей Федерацияны прокураторасын юсюндө» Законнга төрлюнле киийрилгенлери жаңгы болумлада ишленуо излегенди.

Босода ишбиз бир төрлю чырмаусуз, тыгызчыс барганды. Кырал аспасты оюнуларын жашауда бардыруучу магыналы саууу болганлай кылап, прокуратора кесини ючюн закон башчы болуруна бурганлай, закондук кючленерине, адамлары аркиликлерине бу-

зуклык тилемизине кыайгырылганы турганды.

Россейде кырал кыруулу игилени, юрала ала, закондательство иги жаняна төрлене барган кезиде право нызамны кытыландыруу бютон бек изленгенди. Бу төрлю борчланы тамамлаула прокуратораны магъаналы кючленерине эм законду болганды киши ишкени болмача этерге керекди.

Битуну сфераларда да право ишге прокурор надзор келерлиси баямды. Жашауда тоюй туруучу право нызамы бля байланы ишлени барыды. Битуну ала, кесаматлык этгени халкы. Ишин башчы терлиски ачыкчулану, протесттени, представленийла, дауаны саныны кёлпюнондо кючленди. Алай эсе, бюгюлюкде прокуратораны магъанасы бютонада өсгөндү.

Кёлпю прокурор надзорга

содде терлиски ачыкчулу ишени юсо бля багъа биедиле. Аны иши жаланда ол борчу тамамлау бля чеклене кыламыды. Прокуратораны борчланы юсюндө сөз барганда, право нызамны саклауучу органдарны аманлыкчылыкка кыжауу керешле ишлерине башчылык этуу магынасы эчки белгилерге керекди. Алай прокуратораны баш борчу уа кыраллыккыны право мурдорларын кючлеуно десек тоз болушукду.

Озган жылда республиканы прокураторасы законду нызамны, право нызамга бузуклык этгенлени жоюу керени кесуу жаны бля иги кесик иш тамамлаганды. Федеральный законодательствону тийишликде, прокуратораны излемерине кере законга чыгаруучу, топуручу аспасты органдарыны эм жер-жерли самоуправленийны органдарыны көп норматив-праву актыры тап халгыга келтирилгенди.

Ажыры 2-чи беттеди.

«Заманнга» энтта жазылыргъа онг барды

Хурметли жаманат!
Бир төрлю сылтау бля сиз 2008 жылны биринчи жарымына «Заманнга» жазылмай кыалган эсегиз, болуму тозотирге онг барды.

Жазылуучу 20-чы январга дери жарашдырсагызы, ана тилибизде чыккыган газетибизни февраль айдан алып башларыксыз.

Бизни индексобиз - 51532

Къабарты-Малкъар немец фашист мурдорлаган азданганды 65 жылгыгына

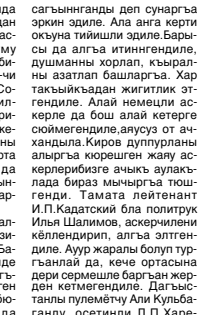
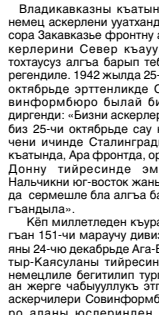
Къырын эм махтаулу онбир кюн

Владикавказны кытаында немец аскерлени ууатхандан сора Закавказье фронтун аскерлерини Северо-кылуучу фронтун ала берип тебегенди. 1942 жылда 25-чи октябрде эрттендеде Социформбюро бляй билдиргенди: «Бизни аскерлерибиз 25-чи октябрде сау кечени ичинде Сталинградны кытаында, Ара фронтда, орта Донну тийресинде эмда Нальчикни юг-восток жанында сөрмөшлө бля алгъа баргандыла».

Кеп миллеттерден кыураган 151-чи маручу дивизияны 24-чу декабрде Ага-Батыр-Каясуланы тийресинде немешиле багтылып турган жерге чабылуулук этген аскерлери Социформбюро алыны юсеринден да сагынганды деп сунарга эркин эдиле. Ала анга керти окуяны тийишли эдиле. Барысы да алгъа итингендиле, душманын хорлап, кыралны азатлап башларга. Хар такыйкысдан жигитлик этгенди. Алай немедили аскерле да бош алай кетерге оюмгөчючюле алуусу от аңкыдыла. Киров дуплраны алгырга юрөшкен жагы аскерлерибизге ачык аулакчыла бира мчырыга тошгенди. Тамата лейтенант Илья Шалимов, аскерчилени кёллендирип, алгъа элтенди. Аур жаралы болуп турганды да, кече ортасына дери сөрмөшлө баргъан жерден кеткенди. Дагъыстан пүлеметчи Али Кульбагану, остиинли Л.П.Харев-

жигитча сөрмөшгенди. 1942 жылда 31-чи декабрде, кече 58-чи армияны аскерлери, Терк судан ётоп, Ставрополь край ючөн сөрмөшлени башлагандыла. 1943 жылда 1-чи январда уа 37-чи армияны аскерчилери Хазиндоңну кытаында, Урух суучу тийресинде кыруулан, сөрмөшлө бля алгъа барып эм Къабарты-Малкъарны жерин ууучулуладан азатлап тебегенди. Сау кючлө бля кечени ичинде 351-чи маручу дивизия Сурх-Дигора элци, 295-чи дивизия уа Чиколаны, 2-чи гвардиялы маручу дивизияны аскерчилери уа Хазиндоң, Толдузун эм Жемталу элци азатлагандыла.

Ажыры 2-чи беттеди.

Федеральный ара Къабарты-Малкъарга магъаналы борчланы тамамларга болушурукду

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

КъМР-де халы сюзенле-ринде, РФ-ни финанса ми-нистри Алексей Кудрин рес-публика 2007 жылга бод-жетин промдид бла топург-ганы эмда сзепе алын-май къалгъан фиданалы экономикасы айнатууга хайырлангъа болуугун четтеди. Алай аны бла бирге РФ-ни Финанса ми-нистерствоу бытыры ахыр кварталда республи-кага жиберген 500 милли-он сом къалыгъа кыратыл-ганы билдире сойтгенди. Президент федеральный ахча элени айнатууга, жоллагъа ремонт этууге, алаы жангыртууга, КъМР Россияге къошулгъанын 450 жылгъа келтиргенде бла къоартылганын, аны чекленде социальный магъаналы 38 объект хайыр-лангъа берилгени айт-ханды.

РФ-ни промышленность эм энергетика министри Вик-тор Христенко оюмуна кере, республиканы бек уллу тургуз-рекреация онглары бардыла, ол себеден аны айнатууу стратегиясы ма арга тангыра керекди. «Бу белиюмю айнатуудан бод-жетигизе къаллай бир фид-да тошорго айтасыз?»- деп сорганды ол.

Президенте писъмо

Суу бла жалчыты игилениркиди

Пролетарское элде, майдан башлап, сентябрь бошлагъыны дери ичре суу болмай къалады. Мында койны икелерин, кай къыйлай бары-сы да, ЖК-ны муниципальный управленясы ны икелерин толтура, краьнага сууу ыне-луччо приборларын орнаткъында, алай хал толтормегенди - суу, алгъына, жетишмейди.

Л.САИКИНА.

Пролетарское эл поселение

КъМР-ни Правительствоу Президенти-ни орунбасар А.ЧЕЧЕНОВНИ жууба:

- Пролетарское Эл поселенины суу бла бир саватыны ичинде 61-шер кубометр суу берген 4 насос жалчыларга. Аладан экиси 2007 жылда башында орнатылгандыла. Жер тыюндан сутканы ичинде 1464 кубометр суу чыгарыла, ала 2215 абонент-те юшенинде. Чыгарышын сууу (зарыфа тилгени ол санга кирме) сутканы ичинде адмалга жеттени 1024 кубометрди - хар адмалга бир юнне ичине 462 литр. Пролетарский районда оу ол жаны бла марда 137 литрди.

«Къабарты-Малкъар Республикасы Жашуу журтла-коммунальный комплекси 2008-2010 жылда толтюрленди оу жангыртуу» деген республиканы целевой программага керек, Пролетарское сууу бла жалчытыу игилендири мурат бла 4300,0 минг сом багъ-

тлерибизни къргозтебиз. Регионалы айнатуу ми-нистри Дмитрий Козак Нальчикде да тура этген оюмун къатлаганды эмда. Премьер датгъада сауукъ сакълануу эм социальный айнатууу министри Татьяна Голубовага сабы кли-ника бошлынына, туберку-лездан багъван эм психо-неврология диспансереги жангыртууга федераль-ный правительство къаллай бир ахча берилгенин тер-герге буюрганды.

«Жайышыл кемчилликке ючюн да барысында да бирча суурагъа керекди, де-генди ол. - Сэз ючюн, Къабарты-Малкъарда бусугат-да регион къулуучулардан 1600 барды, федераль-ный леден 3300. Алай феде-ральны бек тын оулардыла, бир зат ючюн да къый-гъмай, жууаплы да бол-май.

Правительствону Пре-сиденти федеральный Ар-суде бир къауум проблема-ладан республика къутул-лаздыгына жетгизгенди эмда бир къауум министриге тиийшли буйрукъла бер-генди. Ала протокол оюну-ларга киргенди. Сэз ючюн, Къабарты-Малкъар-га къорулануу предприя-тияны къырал казакла бла къашарыгъы билдирге-рин алышдырыгъа, кес-лерин да жангыртууга се-беплик этерге белгиленди. Жаны аэропортуу бла «Сол-дская-Тирнауз»- темир

асы иш этилгерге белгиленди. Оу санга былай ише кирдиле: - эни жанганды къурагъан кварталлардыла суу ызыны тартуу - 1030 минг сом багъасы; - суу жылынуу башланына алышдырыуу - 700 минг сом багъасы; - санитар жаны бла къорулануу 3 зонасы-ны къурулушларын бардыруу - 1800 минг сом багъасы; - эски суу ызыны жангылары бла алыш-дыруу - 810 минг сом багъасы.

Ол орамга асфальт бек алгъа салынырыкъды

Октябрьская орамга ремонт этерге сэз берилгенин, неча жыл озганын биллэй оксуна къалгъанын. Адамла этргилениде эмда, дегенди Арсен Каноков, ингиликчи ула маршутчыларыны бизни орам бла барыра этргилени тилейди.

Ж.МАТУЕВА.

Чегем муниципальный району админис-трациясыны башчысы М.МАМБЕТОВНИ жууба:

- Октябрьская орамга ремонт этуу бла байламлы ише Экинчи Чегем эл поселе-нини жолларына 2008 жылда ремонт эту-юну планына къошулгандыла. Айтлгъан орамга бек алгъа асфальт салыны-рыкъды.

жонну техника-экономика суйталулары да РФ-ни Правительствоуна берилген-ли, министрлени кабинети бу вопроска къайтырыкъды. Премьер датгъада сауукъ сакълануу эм социальный айнатууу министри Татьяна Голубовага сабы кли-ника бошлынына, туберку-лездан багъван эм психо-неврология диспансереги жангыртууга федераль-ный правительство къаллай бир ахча берилгенин тер-герге буюрганды.

«Жайышыл сора бри-финг» болгъанды. Анда КъМР-ни Президент Арсен Каноков журналистлени со-руларына жууап берген-ди. Ол «Юг России» феде-ральный целевой програм-маны хайырланды Къабарты-Малкъар Эфбрусну тире-сиде инфраструктурасын игилендирилгенин эмда башха тау курортла бла - Краснорд крайда Красная поляна, КъМР-де Архыз, Север Осетия Мамисон бла бирге тау-лыга олимпиада комплекске къошулуугун, керек болса уа, 2014 жылда болуук. Олимпиадада да къашарыгъы билдирге-рин алышдырыгъа, кес-лерин да жангыртууга се-беплик этерге белгиленди. Жаны аэропортуу бла «Сол-дская-Тирнауз»- темир

КъМР-ни Президентини бла Правительствоуна пресс-службасы.

«Элбрус агъач моллак» халкъта керекли кеп зат чыгарыла. Къулчалы Шараний мында этргден бек иштейди. Кесилген агъачны хетге ёлдорюден алгъа хазырлагъа да оуду.

Суртаны МАМАЙЛАНЫ Алий алгъанды.

Заур ТУТОВ:

Бирликни, жарашылуукну бегитирге, огурулу ишлеге келдендирге

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

-Республикада жашагъан «Мир» телеканалы корреспондент пукту ачылганды. Оу бизге не береди?

«Былтыр июльда «Мир» къыралла аралы телерадиокомпанияны Нальчик корреспондент пуктуу ачылганы Къабарты-Малкъарны жашауунда магъаналы иш болганды. Аны хайырланды бек халкъларыбызны айлорден бери келген ёмюрден бери эми диняны да халкъларын айтдыргъанын, аны оуынан аманлыкъ келгендигин. СНГ-ни бла Балтичны къыраллары миллионла бла къараучулары КъМР-ни ахыры жазары, къыралы бла шагъыргъа этди, аланы мамырлыкны, ке-

лишулюкню эм бирликни кючлендирге, экономиканы, социальный эм культура сфераланы айнатууга сагъан къыйынларын къргозтеди. Сэз ючюн айтханды. «Мир» телеканалга къарачула 450-жылыны байрамы калай ётенине да къаргъа оуу тапханды.

«Телевидение, радио, бир да болмагъа, терк айтыр багъаныкъта, басма органына, уллу болгъаныла къалады.

«Сэзюс. Ма аны себепли республиканы газетлени бла журналланы ырысы-техника базарланы кючлендирге, материалланы басмалауда жаны амалланы сиздирге улуу зу бурулады. Сауукъта халкъ сазганын «исси» харфлары кыл бла жылышдыруу, суратланы цинкографияда хазыр-лау эм алай кеп башха ише этре умулгъандыла.

«Бизни жашауунда сыйлау коллективте бириги иштейди, ала шендуюго компьютерле бла халкълыны-нында. Кеп да бармай а газетлени бла журналланы халкъ юмюрлери тилгидегилега тюзюней компьютерни ююу бла жибериллик, пенгакла салынай. Оу номерни терк хазырларга, аны басмалау халкестеруу эм игилендирге оу берилди.

«Жаны жылдан датгъада бир республиканы газет чыгыр башлагъаны - «Орди-нальн Кавказио» Балка-рия. Оу не сытуу бла чыгъарылады?

Документле

Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Эксперт советни юсюнден

Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный

БУЙРУГУ

«Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Эксперт советни юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Закону 35-чи статьясыны 1-чи пунктуна тиийшликке Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Эксперт советни бу къауумда къызыл къргозге:

Зумакулланы Мустафаны жашы Борис - Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный, советни председатели

Мамырмайна Мамайлово - Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный аппаратыны консультанты, советни секретары

Атталаны Жабырны жаны Жамал - «Заман» газетини баш редактору

Бакова Фаина Османовна - КъМР-ни къырал урядженилада эм халкъны жумушларын жалчытууда ишленгени профессорланы рескомуну председатели, советни члени

Бирмамтовы Ауге Толени - Жууапта тар-туу юсюнден оюнуу толтуруу жаны бла федеральный управленины таматасыны

Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный

ЗУМАКУЛЛАНЫ Б.М.

Эм башха къыраллыкны право мурдорларын кючлеуно салабыз

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

Табигъатны къорулануу юсюнден закондадуулуу сурат коюлгендиги, экология къорулушулуу эмдиги юсюнден законланы жашауда бардырууда тобеген кеп тор-ло тере ише ачыкълангандыла, аланы этгенини жолла-ры кесилгенди. Балькъ суу-гуз провинцияны маддалары гъанын хатасында, инер суу-ла жаруусу болуп, чабакла ёлюп, республиканын молоко-ну 500 миллион сомдан артыкъ къоран олгиткенди, зарман тош-ганды. Аны кесилгенди, кел-лей иш ачылганды, кеп тур-май соуде къаралыкъды. Эл молк жерлени хайырландыла закондадуулукго 300-ден артыкъ бузукулук этилгени келтиргенди. Маурет про-ектле бла байламлы монито-ринг дайым бардырылганыла турганды.

Гражданилери эркинлик-лери ала законду эркинлик-корулууу болуулары юсю-нин юсюнден аны айтыр-га оюме. Мингле бла адамла та-рыгыулары, жарыулары бла келерди. Республиканын про-курауларыны баш келерди ула провинцияны маддалары ко-леуно. Алайды да, уруну, жашуу журт, пенсия законода-тельствого бузукулукла этил-мелерине къайтыр-га, сакъ болуу аны харжонук ичинде магъаналы жерни алады.

Сэз ючюн, озган жылда прокурорла ол торло жаруу-лары бла келген кеп гражд-данлыны тилеклери толтурган-дыла. Аны хайырланды жыл-ны ахырына иш хакъ тевуде борчи да къаскартылганды. Жылы башында уа ол 15 миллионга жуукъ эди. КъМР-ни прокураторасы амалыкъ ишлени жолларын кесир мурат бла бардырыл-ганын провинцияны маддалары гъанын хатасында, инер суу-ла жаруусу болуп, чабакла ёлюп, республиканын молоко-ну 500 миллион сомдан артыкъ къоран олгиткенди, зарман тош-ганды. Аны кесилгенди, кел-лей иш ачылганды, кеп тур-май соуде къаралыкъды. Эл молк жерлени хайырландыла закондадуулукго 300-ден артыкъ бузукулук этилгени келтиргенди. Маурет про-ектле бла байламлы монито-ринг дайым бардырылганыла турганды.

Россияни Генеральный про-куратору уканын тиийшлик-ке айырыла бардырылганды кезиде законлукла бузу-кулук этилгени маддалары бардырылганын турганды. Дайым прокурор тинтуле бол-гандыла. Айыруу кампания-ны кезиде эркинлик берил-мей жыйылыула бардырыл-ганды. Парламентини къару-ны иш ачылганды, кеп тур-май соуде къаралыкъды. Эл молк жерлени хайырландыла закондадуулукго 300-ден артыкъ бузукулук этилгени келтиргенди. Маурет про-ектле бла байламлы монито-ринг дайым бардырылганыла турганды.

Билеу коллегалармы, про-курауларыны ала провинция-ветеранларын байрам бла агъы-лышайла, ала жаны жылда сауукълу болтурганын, ма-мырлыкда къолайы жашар-ларын сыйгенини билдирме.

О.ЖАРИКОВ.

КъМР-ни прокурор, юстицияны тамата советниги

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

Ингир аласына 351-чи мара-учу дивизия Жангы Урух ючюн, 295-чи Экинчи Пес-чен элде 2-чи гвардия мар-уачу дивизия Лескен ючюн сермеше бардыргъандыла.

Экинчи январьда 44-чо армияны аскерлери нем-цели бегитилги тургын жер-ге чыкхандыла. 5-чи армия-ны аскерлери Уруху эркин этгенди. 37-чи армия уа Эски Уруху, экинчи Лескен-ни, Зарагичин азлагъан-ды. 295-чи мараучу дивизия Аргундана жуукълангъан-ды. 2-чи гвардияны мараучу дивизия уа Аухигер-Герле-ге чыкге жетгенди.

Ючюнчо январьда 295-чи мараучу дивизия Аргундана бла Пысангуну эркин эт-генди. 2-чи гвардияны мар-уачу дивизия уа Долинскго киргенди. Терпюнчо январь-да бу эки дивизияны хай-рында эмда 351-чи дивизияны бла Къабарты-Малкъарны партизан отрядланы себеплик этюлери

бла Нальчик шахардан не-меди фашисте къысталгъ-андыла. Оу юн ингир ала-гъа 37-чи армияны аскер-лери Чегем сууга чык-гъандыла. 351-чи дивизия Шхталаны бла Нартанын, 295-чи суу Эски Черкени бла Урваны эркин этгенди. Тогузунуу эм 5-чи ар-мияланы аскерлери, Гитле Къабартыны нем-цели малгъуларды тазала-ганы Май райондан къы-стап башлагъандыла. Рай-ага 5-чи январьда бла най-

он эм Пролетарный шахар эркин болгъандыла. Ол юн датгъада Докшукно эм Урван райондан датгъада бир къауум эли, аладан сора, Биринчи, Экинчи эм Ючюнчо Къызуорун элле,

Алай 9-чу армияда танк бри-гадада, жапу аскерлеге бо-лушуп, 7-чи январьда оку-на немешилени къорулана тургын жерлеринден къыс-тат. Куба эли бла Зольская станицаны эркин эткенди. Аны армия уа октябрда Горькая Балка эмдиги бир къау-ум башха элени азлагъан-ды. Болсада Малка эм Сармаково элени тилерлен-диге бизни аскерлеге бир аз мынчырга тошганды. Нем-цели госпитальларын кёр-чорюрге керек эдиле да, не да этип, алайда 37-чи аскер-ни тохтатмай амаллары жокъ эди. Ол юндеме бу ар-мияны 900-ге жуукъ адамды өлгенди. Душман а 1100 сол-датанды бла офицерленин кыруу къалганды.

Онуучу январьда 37-чи ар-мияны аскер бөлгюмлери, душманын бегитилги тур-гын жеринден тегилдир, бир юнюнчо ичинде А.Малка, Сармаково, Ка-менномостко, Залукожаке эм Залукожаке элени азлагъанды-ла. Алай бла 11-чи январь-да танг таргаста

Къабарты-Малкъарны жери биринчи толгунулай тазаланганды. Ол къыйын юндеме биз-ни аскерчилери кеп жи-гитликке этгенди. Бир ста-тыяда аланы юсиринден ай-тып бошагын къыйнады. Жар бирини юсюнден оку-на халар айтып таусылыкъ тоюусо.

И.ПОЛИЩУК.

Север Кавказын азлагъ-уға къатышхан ветеран, отставкадагы майор.

Быштыр апрельде Интернет-де КъМР-ни Культура эм ин-формация коммуникацияны министрствону сайты къура-лы. Аны «Къабарты-Малкъарск правданы» «Ады-гъ псалыны», «Заманын» эм башха республиканы газетле-ни бла къыраланы. «Эльбрус» издательствогола чыкългъан жаны китапталы да жер жо-нонжар кой мойшошода да тоз ала чыкългъан кой окуургъа оу барды.

Бизни республикада чыкъл-гъан газетлени, журналланы бла китапталы Интернетте сал-ганын ала магъанасы бизни кеп жердеде жашагъан тау журтуларыбызга артыкъда улугула. Быштыр окуна сайы-бын дуняны 30 къаралдан да 1031461 адам ачылды. Рос-сий Федерацияда жашагъан-ладан сора, Торжон, Сирияны, Иорданияны, АБШ-ны, Норве-гияны, Швейцарияны, Германияны сайыны бизни келерди, аланы артыкъда кеп изилденди.

- Биз илгенликни, КъМР-де спутник телевиденины тохташдыруу басма ишеде бек борчардан бирине сана-ламы.

- Къабарты-Малкъар Рес-публиканы Президенти А.Б.Кано-ков эмда Россияни теле эм ра-диоветеранын сетини гене-ральный директору Г.И.Смир-нов сайгъан келишимге кере, КъМР-де телевиденины спутник эм жердеги алуучу-бардыруу сетини программасы жашауда бардыруула туралы. Декларация аны аскеси бо-шталгъанды - космос телеор-

Ушакъны Заур ЖИЛАСОВ бардырганды.

Эксперту

Жанатайлыны Исмайыл... Бизин республиканы биринчи профессионал жырчылары арасында окуяна арга журмет улуу эди, энци сөз эди аны жамат- ут. Озган эмгем 70-чи жылларда, Кыбарты- Малкыры жер сахнасына келгенде, халкыны ээси кесип бурпу кыргыз эди. Кючлору, ариу илти азысы бле ол миниге бле журметине...

Аны жырлары алтын хазнага киргендиле

Мен телевиденида ишлегенде, Исмайылны жерин бергиз деп тауду, орунду, дегериле, кыбартыла урга- ли, республикабызга солурга келген башка миллетени адамлары да тилеп жаз эдиле. Сөз оюнун, "Туранкистан" (Богонлюкде уа "Пенниград" деп аны атлаиде) бла Калмыкы аты санаторийледен кыагытла кёбюрк келимун эдиле. Аны бла чекленеи, солурга келгендери тилекерине кере белгилни жырчыбыс Жанатайлыны Исмайылга энци концертте бериге да тую эди. Не бек аты айтыл- ны, намысы да не бек жур- юктөн эсе да, бир заманда кесин кетирмегенди, "заман- ны жокду" демегенди.

Исмайыл ой бийчеси Аслижан бл.

кызыу кыарладан сора дагыда кеп кере жырлар- га тую эди. Артисте уа ан- дан багылы зат жокду", - деген эди ол. Аслижан бла Исмайыл төрт сабий бодургендиле: Альфред, Альберт, Магомед, бла бала. Тёртсуда да муз- ка школда окугандыла, пианинода согыдыла. "Аль- фред деп атарга жашгы- ыла кылаан сизиге кел- гонди?" - деп сорганда, Исмайыл, ышармыш эте: "Бир жырлаган операмад Альфредден жигити атан атаргысы абдаан жашка. Жырыны асыры сойгенден, бодурла Альфред ол иш бла байламы болурун көсет, тюз да консерваторияны бо- шал келгендиге, фортепи- ано сатып аламы. Сабийле барысы да окудула музика школда. Аслижан да кыбу- ну бек уста согыды, жыр- лары бла да бирге аз жырлаганучубуз?"

жыргыян, жар сыгган адам жокду биз кеток, сора бир тауду да жырлыкты той- рунда Нальчики Музика театрында. Фахмулу жашлар- ызы бла кызыларыбыз а бардыла. Аланы табарга, из- лерге керекди элтерибизде. Жирга биз жыл окуу а деген ата-анала да тойбей- де алышка, жарсыуга. Аларга былай айтыркы эди: мен 9 жыл окуганым, профессионал жырчы болурун ююн. Бюгюнлюкде ол окугунан усталгытам болмаст мен не этерик эдим? Ары-бери торторле айлангыны уа мен жарат- кыламы. Адам сойген устал- гылы бла юрөшсе, жашу- ну, ишиги да магтанасы ол заманда болат. Мени уа насыйбм тухунды, жарат- кан ишим бла юрөшсеме, юйде окуна сабийле ала, аналары бла да бирге аз жырлаганучубуз?"

Юйде жырлаганларын- ар редакциясына писмола кылау-кылау келе эдиле. Мен а, ол тилекени юсон- ден телефон бла билдирип, кезиме беруге чакыра эдим Исмайылны сабийлери бла. Бир заманда сылтау из- лемегенди, багылы да эмге- генди. Төрт сабийин да жый- ы жетер эди. - Кимди ол? - Айнучук, айнучук. Айнучукду, айнучукду. Айнучукду, айнучукду. Айнучукду ол, - дегенди жырлар эди белгилги жырчыбызны ююрю. Бирче республика уа, солун- ну тыпын, кыуанын кырай эди аларга. Анга жер-жер- леден келген писмола да шагытталы эди эдиле. Бир

кере уа мен алыны Исмайыл- га кёргозтөмө. Эки-юч писмоно окуп, бети да жа- рынча эди. "Ма биду насып дегенни, кылай кы уандыр- ып, Аминат, быланы манга окутуп", - деген эди. Мен а, жашыкыдан аныгламы, ол писмоаланы сакламагана- нымы, бюгюнде да эсиме туюсе, бек жарсыма.

Исмайылны юйор жашуу- нундан дагыда бир юлго. Былай-тылак жырларына кеп тилек барды, аларан бир концерт этерге керекди, мактамын, сөлзөрин да ким жазганын билдирген эди деп сөлөшөм анга. Ол а: "Аслижан, ол жыры ким жазган эди?" - деп, юй бий- ченин болушукта чакыр- ыр эди. Сора телефонну Аслижан алып, барысын да манга жи-жиги бла айтып берир эди. Исмайылны ре- жиссер анын азын азын жана ий тута эди эсиме. Ма аллай жашуа нёрер эди анга Аслижан хар заманда да.

Аланы жашуларына ким да сейр этерчады. Башы- нда да айтканма ала бек жаш- ыл юйорю болганларын. Анга да кыармы, сабийле- ри да болуп тургандай, Аслижан университетте окурга киргенди. Исмайыл а: "Томискидиге консерватория- ыда. Төрт сабийин да аныгы юсонне салгандары. Асли- жан а кеп жыламы. Нальчики- ни 23-чю номерли школунда устас болуп ишле келеди. Аны аслам сыйла саугалы- ы барды, устазлык ишин- де да белгиле адамды ол.

Исуктозго бек кыай- ырган адам эди Исмайыл, бюгюнде кесин милтебиз- никкине. "Профессионала азы бардыла, бюгюнда та- туу халкыны миллет исук- тосуун айтканда уа... Жары- улдуу ишибиз. Мен 40-45 халк жырыбызны жыйшы- ыртганмы, алай аланы, но- таны кыйып, четине жет- дирчирча профессионал композиторубуз жоктуу. Иши- быз келбю. Миллетени ара- сында жыр, туюсу, либера- тура, сурат ий болуно, театр- ны оюнлары болуно - биз- ни хазнабыз башхадаган деген бийди. Миллетчи- ги бек кыайлы болуно бю- гюнлюкде. Хар затбыз тий- шили даражада болурун, хар иште да билмилли про- фессионалла керекдиле. Халкыбызны исуктосуун айтынуу - ол бек сыйлы иш- леден бийди. Миллетчи- ги бек кыайлы аны дара- жалы этген затды исуктоу, - дегуо эди ол.

Миллет культурабызны байлыгы Жанатайлыны Исмайылны аты бла байлам- ы бергенди Исмайыл. Аны чыгармачылык исук- тозго керекле бла рес- публиканы Финанса ми- ллистертосуун эи район- ына Ишкерчилик мини- стрцияларыны башчыла- ы бла бирге дайым да болу- шук этип турдукду.

Башда айтылган про- граммадан сора да, юсобюдеги жылда уллу эм ашы юйорлеге рес- публиканы башчыларына кырау, кырау болуу, кесик кесинге айттылды. Юйорю жылына жорала- ны дагыда кеп торло- торло ишле этилдикдиге.

ХОПЛАЛНЫ Марзият.

Ахшылары юсериянен

Класс башчы

Чегембайлы Фатимат Хызырова Булуугуну орта школунда математикадан 1978 жылдан бер дерсе береди. Ол заманын ичинде журту укта окутканма, жашууда жерлерин табып, атларын иги бла ай- тырдыла.

Бюгюнлюкде да Фатимат Хызырова ишин тынгылы бардырады. Ол башчы- лык этген 10-чу класс школда айырмалыга са- налады.

"Школубузда "Бек иги класс", "Бек иги класс башчы" деген конкур бардырады, - дейди Фатима. Анда алчы жерни бизге бергендиге. Бу жетишим кыруу мени хайрымдан туюлюдо, манга дери са- бийлиги ыргилерине бел- гын кеткенди. Онуучу да барды. Экинчиден, школ- учуларыбыз терен билм алыр ююнч кыармахан- ладандыла. Сөз оюнун, 10-чу классны окуучулары Жарашулары Шамин бла Сарбашларын Аскер мате- матиканын терен билген- дигинде да билмилле- ни. Мындан ары да билим- ден бодуре барсыла ол жаны бла ашы жетишим-

Чегембайлы Фатимат кеси башчылык этген 10-чу классны окуучулары бла.

ле бодураллыкдыла. Бу окуу юйде сабийлине математикадан билмилери аман туюлюдо, ол предмет- ни окурга да совидиле. "Юные дарования" деген кружокка келгенде да кеп- дуде. Бюгюнда бек кыар- машанла уа 5 - 6-чы клас- сланы окуучуларыдыла. Математикадан "Кенгуру- ден" да бла бардырылган конкурсу да кыагыттыла ала. Аланы бу жаны бла кеп-

риумдолери тогузунчу классны, школну бошган- лага да окуу юйлеге кир- кирте оиг баргерлерин бил- генин, бу оршмулеге кыагы- шырга сойгелне кеп бол- гандыла. Фатимат Хызырова шен- дуо географиядан да оку- тады. Билим берууде мил- лет проекте кере ол дери- ни бардырырга карганла, бю- гюнде, компюса, кеп торлоу ала. Аланы бу жаны бла кеп-

Аланы хайырындан дерсин бардырган тынч болган- ды. Энци аллай посыллаа физикадан, математикадан да керек болганынан ай- тханды устасы. Аны соткалары Аппайлыны Лейла бла Аль- берт, Муускуланы Ахмат Кымкыза да математика фа- культеде окудула. Ала да, диплом кылуу болуп, элпе- рине кыайтып, устазларына кыошлур кула да жетер.

МАМАЛЫНЫ Алий.

2008 жыл - ЮЮЮРНО ЖЫЛЫ

Программала тынгыдыла

Кырада демография болуп арт жылда оспагы кеткенди. Онуучу да аны тозовит мадрала этенди. Быйыл Юйорю жы- лына белгиленгени аны бла байламлы бизин рес- публикада да КМР-ни, Юйорю, аналкыны, аталкыны эм сабийлик- ни кыорууламу юсонден? Законна тийишликтер, "Келир тилорлеге бизин кыайгырыбууз", "Сабийни саулуугу", "Юйорю", "Жашуу ий" деген про- граммага жарашдырылган- дыла, аларга бек кеп торло ишле тамамланы- ладыла. Алай бла респу- бликаны Сабий фондуна белюм аныганды. Ол то- лусунай шендолюго техника оборуудени бла жайылтылганды. Аны архив документлени сак- ларча жер барды.

Арт кезиуде Сабий фонд кесини энци ырыскы- ында 53,5 миң акад акады- да. Дагыда башка про- граммага бек, кеп са- бийли юйорлеге ахма, рес- публиканы Финанса ми- ллистертосуун эи район- ына Ишкерчилик мини- стрцияларыны башчыла- ы бла бирге дайым да болу- шук этип турдукду.

Башда айтылган про- граммадан сора да, юсобюдеги жылда уллу эм ашы юйорлеге рес- публиканы башчыларына кырау, кырау болуу, кесик кесинге айттылды. Юйорю жылына жорала- ны дагыда кеп торло- торло ишле этилдикдиге.

ХОПЛАЛНЫ Марзият.

Болган иш

Кочар бла ёгюзю хапары

Кочар Уазада кесини кыо- шунда болды. Аны ючл асыралган уллу ёгюзю бар эди. Кыошун эшиги, тюз мал орунрга кырап, турасында эди. Кочар бир кеме тошон- де ёгюз оруну эшиги ачы- лып, чыпында уа чыпчык- кы кыошун турганын кёр- кюди. Эрт теклика туруп кыарса, керти да ёгюз орун- у эшиги ачылып, ёгюз а - жок.

Эй а, таланган, тошо- му тономде кере турама да деп, Кочар, не этерге бил- мей, абызырап, уллу шырха кырап, гудучулугу бла бел- гиле болганды, кеси да Ча- сылгы сууу бойнунда эмс терекни туюбюде кыош са- нып жашаганды.

Кочар кыошка келгенде, тегерекде-башка кырап, былай уллу мал союлга- нын билгенди. Отда уа уллу кыошун болуп, кесиге ай- таса да, бирей айтып, киши айтмаса да, кыарга-кыузгуну айтыр. Ахырында уа, кеси ауузугу кесигеиз даучу - деп, кесигиз айтырды, - деп, харх этин колпенди. Аны Биюсан эшиткенди. Кючюк элгини унганда да: "Мен абырманы айттым?" - деп сорганды. Биюсан а: "Уста айтып, сабий кючк, бек тынч жуклыганын", - деп кыош- ганды.

Андан сора ишин болушун- дан Биюсан элген чепар бил- диргенди. Тёбөн чегемле жыйылып, Биюсанны кыо- шуну, кыузгунунча, жет- ол бир итти кыарны эди, мени былай бир айланчыр- кы, айтып кыоисагыз эди уа! - дегенди.

Да, - дегенди Мырзабек, - алай бир тёмозюм, адам- лыгынын да бир эсе, бу бир итти кыарны эсе, нек излеп анынаса. Биз былайда эси кесинге окуяну ёлторюп кыоисак да не этериксе? Аны ким билдикти? Кочар а: "Бирей айтмаса да, бирей ай- тыр, киши айтмаса да, кыар- га-кыузгуну айтыр. Ахы- рында уа, кеси ауузугу кесиге кыош болуп, кесиге ай- тырдырсыз?" - дегенди. Ол гудучуланы ичинде уа Кючюк айткан кыошуну, жиян эт ашпаган огурусуз адам бол- ганды. Мырзабек анга: "Ёгюзю этин эшеккеге жокле да, сорюп кетмеге кыош муру", - деп буюрганды.

Мурдар Кючюк арха ай- ланган киби этип, Кочар

ны ушук бла атып, журу- нуун чандырлып, сойрет ба- рип, Чабакы сууга атханды. Не болуп кырады, билп кел деп, Мырзабек Кючюк- нун ары иргенди. Ол арха кыайтып, суу узак элтип, анда терек тамыргага ил- ни турганын айтханды. Сора Кючюк Кочарны соул барып, терек тожюкко ба- нып, балта бла уруу башы тайдирганды. Кыузгак чырыладан уллу от этип, ёлжюно кюйдоргенди.

...Кеп да бармай халкы кыозгалады, революция, урууша башландыла. Ала шайыптангырандан сора адамла, жуукту-тен Кочар- ны излерге жайылдыла, алай бир жерде да табалмай- ды.

Кыаидан билген эселе да, Кочарны Кючюк ёлторгени- не ишекли боладыла. Кючюк кыапын. Чегем ауунду- да Адай орун бойнунда Би- лясанны кыошона келеди. Керохун а хар заманда да биргисине журютегиди, жукласа да жастык тобою- не салып болганды. Бир кече уа Кючюк тошонде мени билгенди. Отда уа уллу кыошун болуп, кесиге ай- таса да, бирей айтып, киши айтмаса да, кыарга-кыузгуну айтыр. Ахырында уа, кеси ауузугу кесигеиз даучу - деп, кесигиз айтырды, - деп, харх этин колпенди. Аны Биюсан эшиткенди. Кючюк элгини унганда да: "Мен абырманы айттым?" - деп сорганды. Биюсан а: "Уста айтып, сабий кючк, бек тынч жуклыганын", - деп кыош- ганды.

Андан сора ишин болушун- дан Биюсан элген чепар бил- диргенди. Тёбөн чегемле жыйылып, Биюсанны кыо- шуну, кыузгунунча, жет- ол бир итти кыарны эди, мени былай бир айланчыр- кы, айтып кыоисагыз эди уа! - дегенди.

Да, - дегенди Мырзабек, - алай бир тёмозюм, адам- лыгынын да бир эсе, бу бир итти кыарны эсе, нек излеп анынаса. Биз былайда эси кесинге окуяну ёлторюп кыоисак да не этериксе? Аны ким билдикти? Кочар а: "Бирей айтмаса да, бирей ай- тыр, киши айтмаса да, кыар- га-кыузгуну айтыр. Ахы- рында уа, кеси ауузугу кесиге кыош болуп, кесиге ай- тырдырсыз?" - дегенди. Ол гудучуланы ичинде уа Кючюк айткан кыошуну, жиян эт ашпаган огурусуз адам бол- ганды. Мырзабек анга: "Ёгюзю этин эшеккеге жокле да, сорюп кетмеге кыош муру", - деп буюрганды.

Мурдар Кючюк арха ай- ланган киби этип, Кочар

штитенимча окуучулуга жетдиргеге сойгемне, не ююн десеги, бусугатда бир кыуам жаш адам да эл- либеризмдин алаисыз да кыоисагы жашуларын бю- тюнда тикге тыйыларына жарсыма.

"Уру журту кыруу" - деп бош айтмагандыла, алай адамталы жашулары кеп бармай бузулды, халкы аланы кёрюп болмайды, аларга кыаргыш этедиле, аман айтдыла, унамасан, алай адамталы аныбы, ис- пассызлыгы сабийлерине да учулук келтиргенине турды.

Бизин миллетибиз уручу- лукну кемилемизик гонях- ы санайды, анга не шертти- ны, не законну жанындан кечигилки жокду. Андангы юй ийнеги бир юн урлан- ган тишире журюгине жарсыну назму бла айта- ны да. Ким билеи, аны кыар- гышы алай бетисилеге жетип кылау эсе уа, бир юн жетмесе да, бир юна жетер.

ГЫЛПЫЛАНЫ Амбирий.

Уручулагы жетсин бу кыаргышым

Эки айдан бер туюсулмайды Ишкенди дауруу. Аланы урлагыны Ташка жагылыны бауруу.

Алай боллугун билмегеней, Кыыстал кыогынын талга.

Хар того сайын бир палх берсин, Улуу Аллахым алага.

Кыада аларга ма буйрук этсин, Уруга баргапчлай жюргя.

Гоняхкандан да кыоокмадыла, Бууз ийнекени сойргя.

Аланы сатып алган ахчасы, Кыалмай тормеге жоюлсун.

Арбазындагы сауган ийнеги Ма исканега союлсун.

Ол ийнекте зараны жеткен, Юйорю бла топ болсун, Барган жеринден артка кыайталмай.

Машиналагы жок болсун!

Ой ийнекни да саткандан сора Топтурган болур эди боюксун.

Жараткан Аллах бедуюге буюрсун

Ма андан тошкен ахчасын.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Россияни эл молк академиясыны Кыбарты-Малкыры эл молк институту илму-излем кылуучусу, экономика илмуланы доктору, КМР-ни эл молкко сыйлы кылуучусу Радий Жирюговну олай ат бла чыккан жагы китабыны презентация болганды. Ол магыналы иш культураны республиканы фонду- да бардырылганды.

Тюбешимно фондуу таматсы Владимир Ворокос ахчанды, ан сөздөн Р.Жирюговну монографияны шендо кезиуде бек керекли эм магыналы болганын айтханды. Китап жалаан ишле- рини аграрный комплекс бла байламлы алимлеге хайырлы болуп кыламы, элдеге жашагыялага, жерчилик бла коршөнгөлгө сей ир болуучу чөрдий Жирюговну чыккан жагы китабыны презентация болганды. Ол магыналы иш культураны республиканы фонду- да бардырылганды.

Жер байламлыкыла терен тинтилгендиле

бичуге республикада белгиле ала маладан эл молк илму-но 10 доктору, производствон ветеранлары, жууулы кылуучулар кыагыш- хандыла. Кесин заманды Зольск районга башчылык этип, КМР-ини Правительтосуун Председатели болуп кеп жылыны ишле- гендиге, бюгюнде да намысы- сыйы жорюген Муса Докшо- ков автор бизин республика- да жер байламлыкы жаны бла болуучу тынгылы тинт- генин айтханды. Жер бай- лыкны фидайлы хайырла- ны жаны бла жер байлам- ла болганын, социаль- ный тоюлук сактыларгы- га, эллиени сейрлерини кыоруулагы энци магына берилерге керекисин черт- ганды.

Радий Тембулатович китабы тынгылы жазылганын, алай илму иш республика- да биринчи тамамлан- ганын, жерни оюмул, заманын излемерине тийиш-

ли даражада хайырлануучу жолларын кёргозгенин Кыбарты-Малкыры кырап эл молк академияны ректору Борис Жирюков да болги- лгенди. "Агрпромышлен- носте комплексде молк жо- рютоюно кылаай амалла- ры фидайлы боллулары кёргозюлюдолюле, - деген- ди. - Европада, битудуни- ду быт жырлар эди белгиле гитме молк журютоуден уллу эл молк бириугеле кыош магыналыгы санал- ганын, сынау агрофирма- ла, агроиндигте фидайлы болуучуларын кёргозгенин да, ол иш инновация техно- логияны мурдоурнда, кырапын кыатышуу эм болу- шуу бла тамамланса иш болуучу юсонден шарт колго келтиргенди автор.

жаны бла болуучу тынгылы тинтенин, ол бөлүмө арт бөлүмө арт толениле кылаай чекке жеткиргендерин шарт жакты- латканды. Жагы монография дегенди Исмайыл жырлайды, - дегуо эди кыбулгуп. Миллетне ёлюмос, бай жер хазна кыогында ол. Кесини атып да сыйлы, ёлюмос да этип.

БЕКТИРЛАННЫ Борис.

ОЮМ

Тарыхыбызны сакълай билейик

Багылы газет окуучула, жер-лешерим! Бизни улуу келпелло-гобозно хатасын чыгарышыбыз молкобозно эм кулчуларыбыз арха тархан запатдан бирини юсюнден айтырга соеоме. Влась органна билдиргенге көрө, туржум бизге ишти жерлерин эм жур-жубузда ачканы көп этерге онг берилди. Сөзүсөз, ол затха инвесторла бла табыгыбызны ариулуугу себеп болукдуула. Биз энди хьчин, ишиллик, аракы сатхан бла чекленип кыямал, кесибизни тууган жерибизни, жур-туубуну иелерибиз журтортоге, адепли, нызамлы болурга борулубуз. Алынгистени, туристлени юйрктюно, тауга чыгарынуу, кулчулары ишлени эм эжюксору ала бардыруу кюлгыз алырга заман жеткенди. Тарых-археология эсгертелиерибизни тизмесин жарашдырып, амалгага көрө, ала болган жерде маршурла ачып, турист-рекреация объекте курап, жарашдырып, саты-алуу эм кулчулары бла табыгыбыз ишлени бардырырга керекбиз.

ары Баханда Орубийланы Иомайлыны журту, Пашуктада Орубийланы Хамзаты бишакъ-заводу, Былымда Толгурланы Казаккы журту, Чегемде Малкъарукаланы, Малкъарда Абайлы кыалалары болган жерде, курулуш-жангыртуу ишле бардырып, туркесте эжюксорула керича этлюно магънасы да улду.

«Жангы еморге дерги эки минг жыл алгач Элбурсуну тириесинде, Тулузку тауну байында, бизни ата-бабаларыбызны 20 метр узунлугу, 5 метр кыгилги, 10 метр бийиклиги, 12 эшигигтерезеси болган (жылланы жанувар аттарыны санларына бир) кюккө табынуу кюккө алгачанды (Храм Солтаны). Бюгон да мурдор ташлары саудула.

жулдузланы тинтир хыйсанды ишленгендиге (обсерватория).

Сөз ючюн, узакъга созмай, Эл-Журтуула «Тарыхыбызны сакълай билейик» кытамны чыгарышыбызны, Кызангуб бийин кешенсин тал халга келтирмеге тийишлиди. Огъ-атдан эртенликке сагыт сезиге дерги бир минуттюлген амалгага ушайды. Абонент, ай сайын ызга кюшулуугу ачык, турист-рекреация объекте курап, жарашдырып, саты-алуу эм кулчулары бла табыгыбыз ишлени бардырырга керекбиз.

Толгурланы урушуну, уручуну да ветераны.

«Тарифле эм биз» Алгаракълада билдирилгенге, биринчи февралдан башлап жер-жерли телефон байланышка ючюн абонент аз-кыч сөлөштиненге керө саналдыкчы. Ол кыял бардырылыгы юсюнден бюгон «Юктя телекоммуникационна компания» («ЮТК») ачык акционер обществону Кызарты-Малкър Республикада филиалы генералны директору орунбасары Шауаланы Амурны анылатууну басмалыкчы.

республиканы ичинде дегенча алыгылдыла. Огъары келтирилген тарифле бла шахарны ичинде сөлөшүмүз ючюн ачык саналды. Юлтоге, Нальчик округне, Нальчик шахарны ичинде дегенча. Нальчиктен республиканы башха шахарларына, эл-жерлерге сөлөшүмүз кыла алгынчы тарифлеге керө саналды.

СУРАТДА: ортада милдет кийимлери бла олтуруп турган эр киши белгиле малкър алим, намузу Шахмырзаланы Саидди. Ол революция тохташкандан сора Кыргымда устананы казырлаган педагогика техникумда юч жыл окуду, аны айырмагы болуп кылганды. Кытангадыгыла уа аны бирисине окутуган шукеларыла. Сурат 1927 жылда алынганды.

Жангы китап

Огъган жылны ахыр кючюнде «Элбурсу» китап басыма бир кыуум жангы китап-ла чыккандыла. Аланы санында «БИС» (Балкарская историческая серия) эм «АИС» (Адыгская историческая серия) дегенлени белгилерге болукдуу. Аны биринчи китабын «Этюдю о Балкарии - Биттирланы Тамара жарашдырганды. Экинчи сериюны эки томуна уа С. Белуганову бла О. Опрашкочоу тарых ишлени киргендиле. Дагыда «Элбурсу» китап басма Кыууиланы Кызайсону ны бла Алим Кешюковну Бизни корр.

Аз сөлөшгөн аз төлерикиди

шакъ жумушла атирилгенди издерге болукдуу, индиретте киргуде да онг табаркыды. Тарифни экинчи тюрлюсю «Комбинированный» амал бла ахча тейуеуду. Ол телефон бла арыккы көп сөлөшүмүзгө тап алындыла: телефон ызга кюшулганы ючюн абонент ай сайын 110 сом тейлейди, сөлөшүмүз ну а базовый өлчөми тохташдырылганды (бир айга 333 минут), аны ючюн тейлеуге 60 сом кюшулду. Ол мардадан чыкмаган адамга алай бла жер-жерли телефон байланышка ючюн ай сайын 170 сом берип турурга тошеркиди. Телефон 333 минут дөп кыйрылганды эм аны арыккы заманы хар минут ючюн (телефон бла кеси сөлөшип тебиреген эсе) 14-18 калек тейлерге керекди, кече кезинде (22 сагъ-

атдан эртенликке сагыт сезиге дерги бир минуттюлген амалгага ушайды. Абонент, ай сайын ызга кюшулуугу ачык, турист-рекреация объекте курап, жарашдырып, саты-алуу эм кулчулары бла табыгыбыз ишлени бардырырга керекбиз.

Тарифни сайлар ючюн, ахча тейлеу изленмейди. Аланы биринде экинчисине ай сайын бир көрө кыял болукдуу да, аны юсюнден телефон байланышланы бөлмөно алында ай бошайрдан 10 юн алгач билдирмеге тийишлиди.

Техника болула онг бермей, жангы тарифлеге кендорлөмөй кылганыла, сөз ючюн, элдеде жашагыла, Россия Федерацияны тарифле жаны бла службаыны оюну бла тохташдырылганды чекке - ай сайын 170 сом тейлеу турулукдуула.

Телефон байланышканы хайырлангандыла эчки эсгертип дагыда бир зат барды. Бир кыуумла «жер-жерли телефон байланышка» деген сөлөзни болганыла аны юсюнден 20-чи январдан кеч кыямал билдирмеге керекдиле.

Бек хайырлы проектлеге - грантла

Кызарты-Малкър кеси ырзалыгы бла Россияге кюшулганы 450 жылдыгына байланыштуу казырлануу эмда бардырынуу комплекс планын тийишликте КМР-ни Жаш тейлоно эм жанауат биринилени ишлени жаны бла кырал грантла бытыр социальный проектлени жашауду бардырырга грантла берип ючюн, «Жаш адамалы башламчылыклары - Кызарты-Малкърны келир заманды» деген ат бла чыгарыш республикалык корр бардырганды. Көп болмай аны откыры кызырылганды.

Жаш тейло биринилени союзуна республикалы фестивалыны «Россия мен сени оюмун» деген темага патриот жырыны конкурс бардырырга - 84.600 сом, Урван району Жаш тейло союзуна «Черек шукелукуну суугу» деген фестивалыны бардырырга - 75 минг сом, Зарамук Кардангушев атлы Кызарты-Малкър тумангарт фонду «Ичино» проектни жашауда бардырырга - 87 минг сом, «Жаш тейлоно башламчылыкларыны институту» деген Кызарты-Малкър жанауат организацияга «Мамырылык, жуван сизге, сауду» деген проектни жашауда бардырырга - 50.116 сом.

Конкурс бла байланы битеу да бы айтылган ишлере кыратылганды ахча - 415.116 сом болганды.

Жаш тейло биринилени союзуна республикалы фестивалыны «Россия мен сени оюмун» деген темага патриот жырыны конкурс бардырырга - 84.600 сом, Урван району Жаш тейло союзуна «Черек шукелукуну суугу» деген фестивалыны бардырырга - 75 минг сом, Зарамук Кардангушев атлы Кызарты-Малкър тумангарт фонду «Ичино» проектни жашауда бардырырга - 87 минг сом, «Жаш тейлоно башламчылыкларыны институту» деген Кызарты-Малкър жанауат организацияга «Мамырылык, жуван сизге, сауду» деген проектни жашауда бардырырга - 50.116 сом.

АТ ПОЛБАЕВ

УЧРЕДИТЕЛЬЕ: Кызарты-Малкър Республиканы Парламентти бла Правительство

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИОННЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

РЕДАКЦИОННЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

Бокс

Огъары малкърларыла айырмалангандыла

Алгаракъда Зеленоводск шахарда боксдан «В» классы битеуроссий турнир бардырылганды. Анга юч жоюк жуукс спорт-куатышхандыла, ол санда Огъары Малкърлары эм боксчусу Турнаде огъары малкърлары жашла бийик жетишимле болдургандыла. Гелланы Ислам кеси ауурлугунда аны бла эришкен боксчуну накухта ашырганды. Иттиланы Алим, эндиге дерги нечча эришуге кыатышхан эсе да, бирден сора, анга экинчи сөрөмширге нгөр табылган турганды. Бу турнирде уа Алим эки сөрөмшеде да хорланганды.

ОСМАЛЛАНЫ Айтхан.

Бизни корр

Игиленирге суйгенлеге

Бу кюнде Нальчикте тиширулгага эм эр кишилге деп басмаланган эки журналны презентациялары болгандыла. «ИМАСО», «Твоа Tema» - жангы журналны атлары алайды - ала акъсөөклене жашуларыны юсерииндендиле. Тиширулуны журналны баш редактору Ольга Орлованы айтканына кара, ол игилдени болурга итингендеги. ИМАСО (ИМАСО) тишируу не сюегини уста биледи, модданд арха кыямалды, сауктуула жашу бардырыды эм култура жаны бла ишлеги тири кыатышды.

Бизни корр

Сөзбөтөр

Table with 10 columns and 10 rows, likely a calendar or schedule.

Сөзбөтөр айтуу сөзө «Ким?», «Не?», деген сорууларга жууап этерге керекдиле. Эчки атла Жамалдыкчы.

Газетни 250-чи номеринде басмаланган сөзбөтери жууаплары.

Кызарты-Малкър Республиканы Парламентни депутатлары, аны Аппаратында ишленгенде да КМР-ни Жаш тейлоно ишлери эм жанауат бириниле жаны бла кырал комитетини председатели ПАШТОВ Борис Султановичге аны атасы ПАШТОВ Султан Асламурович өглени бла байланы, бушуу этип, кыайгы сөз бердиле.

Насыплы болугъуз!

Жангы юйор - жангы насыпды тукумуга, миллетге да. Эки адам жашуу нгегерлени тапса - ол улук кууачанды. Былай магъналы атлам этгендени журкелеринде уа жарык мураула туудыла. Бу кюнде «Кызарты-Малкър» атлы республиканы кырал телекананда ишленген оператор Хомамхаланы Хасан бла жаш тейло эм сабий берилени редактору Шауаланы Мариям бир юйор куурагандыла. Эчки да чыгармачылык ишде хунерлери, фахмулары бла телевизорга кырауучуланы куурагандыла. Хасанчына жашауу бла көмөчкы кыызга коллективде журмет этедиле, даржалары да жорюйдю. Алай жаш адамларыбызны көрө, ким да өхтөмлениркиди.

Алпак насып берсин Хасан бла Мариям! Союмекликлери ботон юч ала, саулуклары ботон бек бола барырга экин кыада. Тутучу, ёсөл келген тейлеуге юлтюло болсун жангы юйор!

УЧРЕДИТЕЛЬЕ: Кызарты-Малкър Республиканы Парламентти бла Правительство

РЕДАКЦИОННЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5